

PUDZIELANIA POMOCY DZIECKU POKRZYWDZONEMU W RAMACH „NIEBIESKIEJ KARTY”

Na podstawie: Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Konwencja o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.

1. Dyrektor szkoły i nauczyciele są zobowiązani do reagowania w sytuacji powzięcia podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie.
2. Każde alarmujące zachowanie ucznia winno zostać zweryfikowane przez nauczyciela, pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły pod kątem ewentualnego stosowania wobec ucznia przemocy w rodzinie.
3. Weryfikacja powodu alarmującego zachowania ucznia polega w pierwszej kolejności na przeprowadzeniu rozmów: z uczniem, z rodzicami ucznia, z jego rówieśnikami oraz z innymi nauczycielami mającymi kontakt z uczniem. Rozmowę z uczniem powinna przeprowadzić osoba najbardziej znana, bliska dziecku np. wychowawca klasy lub pedagog szkolny.
4. W przypadku potwierdzenia podejrzeń o stosowanie przemocy wobec ucznia w rodzinie nauczyciel zobowiązany jest bezzwłocznie powiadomić o całej sprawie dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego (o ile nie zrobił tego wcześniej).
5. W przypadku potwierdzenia podejrzeń dyrektor lub pedagog szkolny zobowiązani są:
  - a) niezwłocznie zawiadomić o tym fakcie policję i prokuratora (niedopełnienie tego obowiązku jest zagrożone karą pozbawienia wolności do lat trzech),
  - b) w przypadku, gdy stan zdrowia ucznia (lub jego matki, ojca itp.) tego wymaga – niezwłocznie zorganizować dostęp do pomocy medycznej.
6. Do wszczęcia procedury „Niebieska Karta” nie jest konieczna pewność występowania przemocy, wystarczy jej uzasadnione podejrzenie.
7. Wszczęcie procedury równoznaczne jest z wypełnieniem formularza „Niebieska Karta” Przez pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.
8. „Niebieska Karta A” to formularz zawierający informacje o zgłaszanym przypadku. Podaje się w nim : dane osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest ofiarą przemocy w rodzinie, w tym dotyczące jej stanu zdrowia; dane osoby podejrzanej o stosowanie przemocy; dane osoby zgłaszającej konkretny przypadek oraz świadków.

9. Wypełnienie formularza „Niebieska Karta A” może nastąpić bez udziału osoby, co do której istnieje podejrzenie że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

10. W przypadku, gdy ofiarą przemocy w rodzinie jest dziecko, wszystkie działania realizowane w związku z procedurą „Niebieskiej Karty” przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.

11. W przypadku, gdy o stosowanie przemocy wobec dziecka podejrzani są jego rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, to wszystkie działania realizowane w związku z procedurą „Niebieskiej Karty” z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej (w rozumieniu kodeksu karnego) a także w miarę możliwości z udziałem psychologa.

12. W przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pedagog szkolny zobowiązany jest do skontaktowania się z pracownikiem socjalnym, który z kolei w takim przypadku ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, tj. w przypadku dziecka są to dziadkowie, rodzeństwo lub osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

13. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta A” pedagog szkolny wypełnia formularz „Niebieska Karta B”, czyli pouczenie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

14. „Niebieska Karta B” zawiera wykaz czynności, do których ma prawo prokurator w toku postępowania przygotowawczego, wykaz czynności dokonywanych przez bliskich, które są ścigane przez prawo oraz zwięzły opis postępowania w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie, z dołączoną listą instytucji i organizacji, do których można zwrócić się o pomoc.

15. Formularz „Niebieska Karta B” wręcza się osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest zagrożona przemocą w rodzinie.

16. Dyrektor szkoły lub pedagog szkolny zobowiązani są do poinformowania ucznia i jego rodzica (opiekuna lub osoby najbliższej) o możliwościach uzyskania pomocy, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji życiowej (opisanie, do jakich instytucji można się zwrócić, gdzie w okolicy się takie znajdują i jaki jest zakres ich działania).

17. Pedagog szkolny zobowiązany jest do zdiagnozowania potrzeb dotkniętego przemocą ucznia i wdrożenia działań pomocowych (np. złożenia w imieniu ucznia wniosku o stypendium szkolne czy dożywianie, zorganizowanie dla ucznia zajęć dydaktyczno – wyrównawczych, zorganizowanie uczniowi konsultacji, itp).

18. W zależności od sytuacji dyrektor szkoły lub pedagog szkolny podejmują decyzję o przeprowadzeniu rozmowy ze sprawcą przemocy na temat konsekwencji jej stosowania i możliwości podjęcia leczenia lub terapii. Rozmowa ze sprawcą przemocy nie jest

obowiązkowa.

19. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta A” i przekazaniu formularza „Niebieska Karta B” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, pedagog szkolny, który wszczął procedurę musi niezwłocznie (nie później niż w ciągu siedmiu dni od dnia rozpoczęcia procedury) przekazać wypełniony formularz „Niebieska Karta A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, przy czym zachowuje dla siebie kopię formularza.

20. Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta A” musi niezwłocznie (nie później niż w ciągu trzech dni od daty jej otrzymania) przekazać go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub specjalnie dla danego przypadku powołanej grupy roboczej, w skład której może wejść dany nauczyciel lub dyrektor szkoły.

21. Pedagog szkolny w ramach procedury „Niebieskie Karty” zobowiązany jest do ścisłej współpracy z gminnym zespołem interdyscyplinarnym.

22. Na posiedzeniu zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej, której członkiem może być pedagog szkolny lub nauczyciel, dokonywana jest analiza sytuacji rodziny dotkniętej przemocą i wypełniany jest formularz „Niebieska Karta C”.

Posiedzenie odbywa się zwykle z udziałem osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Niestawiennictwo tej osoby nie wstrzymuje prac zespołu. Dzieci nie uczestniczą w posiedzeniu.

23. Wszystkie działania związane z procedurą „Niebieskie Karty” muszą być dokumentowane (dotyczy to również prowadzonych rozmów telefonicznych lub bezpośrednio z różnymi osobami w sprawie podejrzenia o stosowanie przemocy w rodzinie, z których dyrektor szkoły lub pedagog szkolny sporządza notatkę służbową).

24. Pedagog szkolny zobowiązany jest do powtórnego wypełnienia formularza „Niebieska Karta A” w przypadku, gdy by doszło do kolejnego incydentu związanego z przemocą w rodzinie.

25. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku: ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o trwałości tego stanu oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

26. Zakończenie procedury wymaga udokumentowania (w formie protokołu) zawierającego: dane osób, wobec których realizowana była procedura, datę rozpoczęcia i zakończenia procedury, opis działań podjętych w ramach procedury.

Protokół podpisuje przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego.

Tryb postępowania pracowników szkoły w przypadku podejrzenia, że dziecko jest ofiarą przemocy domowej.

Pedagog szkolny

Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie (np. w sytuacji obrażeń na ciele – pod nieobecność pielęgniarki szkolnej organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia lub jeśli stan zdrowia dziecka nie kwalifikuje się do jej wezwania karetki, wysyła faxem wniosek do sądu rejonowego wydział rodzinny i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców i ewentualnie (także jeśli uzyskanie zgody nie jest możliwe natychmiast) – odprowadza dziecko do lekarza pediatry prosząc o dokonanie opisu stanu dziecka (zaświadczenie może być dowodem w sprawie o krzywdzenie).

Zbiera informacje o dziecku w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji, szczególności o tzw. czynnikach ryzyka, ponadto dane świadczące o przemocy lub wykluczające ją, kto jest sprawcą krzywdzenia i w jakiej relacji pozostaje z dzieckiem, jak często i od jak dawna dziecko jest krzywdzone, informacje o zachowaniach pozostałych członków rodziny wobec dziecka, relacjach jakie ma dziecko z osobą rodzica niekrzywdzącego, o osobach wspierających je, informacje o innych czynnikach towarzyszących przemocy – np. uzależnieniu od alkoholu rodziców

Przeprowadza we współpracy z wychowawcą oraz innymi osobami zaangażowanymi w pomoc dziecku, ocenę zagrożenia dziecka przemocą.

Zbiera materiały związane z sytuacją dziecka, opisy jego zachowań, wyglądu.

Zabezpiecza dowody, przy czym ocena ich wiarygodności nie należy do jego zadań.

Współpracuje z wychowawcą stale obserwującym dziecko, psychologiem.

Pomaga organizować pomoc materialną uczniom zagrożonym zaniedbaniem, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Współpracuje z dyrektorem i wicedyrektorem w podejmowaniu interwencji:

a) informuje dyrektora szkoły o każdym przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie, w szczególności gdy współwystępują problemy zdrowotne i higieniczne;

b) uruchamia procedurę „Niebieskich Kart” poprzez wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty”, który następnie przekazywany jest przewodniczącemu gminnego zespołu interdyscyplinarnego;

c) może uczestniczyć w pracach gminnego interdyscyplinarnego zespołu roboczego. Koordynuje na terenie szkoły pracę z przypadkiem, monitoruje sytuację dziecka poprzez

kontakt z wychowawcą, nauczycielami, także pracownikami niepedagogicznymi – dbając jednocześnie o zapewnienie poufności i nie włączanie osób nie związanych z pracą nad konkretnym przypadkiem.

Współpracuje ze specjalistami – z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko lub jego rodzince, z zespołu interdyscyplinarnego. Informuje rodziców o podjętych działaniach na rzecz dziecka, w tym m.in. kontakcie z zespołem interdyscyplinarnym i podjętych przez ten zespół decyzjach oraz zaleceniach/propozycjach działań dla rodzica;

Konsultuje prowadzone sprawy ze specjalistami (superwizorami, prawnikami) w poradniach specjalistycznych.

Wychowawca

W sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie (np. w sytuacji obrażeń na ciele – pod nieobecność pielęgniarki szkolnej organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia lub jeśli stan zdrowia dziecka nie kwalifikuje się do jej wezwania, wysyła faxem wniosek do sądu rejonowego wydział rodzinny i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców i ewentualnie (także jeśli uzyskanie zgody nie jest możliwe natychmiast) – odprowadza dziecko do lekarza pediatry prosząc o dokonanie opisu stanu dziecka (zaświadczenie może być dowodem w sprawie o krzywdzenie. Kontaktuje się z psychologiem/pedagogiem przekazując mu informacje o swoich obserwacjach. Swoje spostrzeżenia zapisuje i włącza do indywidualnej dokumentacji ucznia, dziennika wychowawczego lub kart obserwacji. Współpracuje z psychologiem/pedagogiem ustalając plan pomocy dziecku. Systematycznie monitoruje sytuację dziecka obserwując ewentualne zmiany jego zachowania, zamieszczając opisy w indywidualnej dokumentacji ucznia. Udziela dziecku wsparcia na wszystkich etapach pomocy.

Pielęgniarka szkolna

Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie oraz organizuje pomoc medyczną. Jeśli zauważy na ciele dziecka siniaki, wybroczyny lub inne objawy przemocy fizycznej, opisuje je w karcie zdrowia dziecka (w jego dokumentacji badań i czynności uzupełniających): rozmiar, rozmieszczenie, kolor, wielkość itp. Nie wpisuje swoich wniosków z badania dziecka. Tak sporządzony opis jest dowodem w sądzie. Oryginał dokumentacji dziecka jest udostępniany jedynie na wniosek sądu. Wpisuje w karcie także nazwisko osoby, która przyprowadziła dziecko wówczas, gdy dziecko z obrażeniami zostało

zgłoszone przez innego pracownika szkoły. Kontaktuje się z psychologiem/pedagogiem i wychowawcą dziecka zgłaszając informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Może kontaktować się z rodzicami dziecka w przypadku stwierdzenia zaniedbań zdrowotnych i higienicznych (m.in. wszawicy, próchnicy). Jeśli rodzice nie są zainteresowani współpracą na rzecz poprawy sytuacji dziecka, sporządza notatkę służbową z opisem stanu dziecka i podjętych przez siebie działań oraz reakcji rodziców. Notatkę przekazuje psychologowi/pedagogowi szkolnemu.

Nauczyciel, nauczyciel świetlicy, pracownik biblioteki, osoby prowadzące zajęcia dodatkowe

Kontaktują się z jego wychowawcą i psychologiem/pedagogiem, przekazując im pisemne informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy – zapisują wiernie stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego. Biorą udział w monitorowaniu sytuacji dziecka oraz jeśli istnieje taka potrzeba, w opracowaniu wspólnie z psychologiem, pedagogiem szkolnym i wychowawcą planu pomocy dziecku. Pracownicy obsługi i administracji

W sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka:

Kontaktują się z jego wychowawcą i psychologiem/pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy – zapisują wiernie stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego.

2. Każdy z pracowników placówki powinien dołożyć wszelkich starań by zachować wrażliwość i uważność na potrzeby dziecka, a udzielając mu wsparcia i ochrony przed przemocą nie utrzymywać jego sprawy w tajemnicy (lecz poinformować je, że w związku z powagą sprawy, włączy do pomocy inne zaufane osoby)

Odpowiedzialność prawna:

Odpowiedzialność nauczycieli, wychowawców, innych pracowników pedagogicznych oraz pracowników nie będących nauczycielami za pomoc dzieciom krzywdzonym wynika również z innych przepisów prawa m.in. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art.162, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 12, Kodeksu postępowania cywilnego – art. 572, Konwencji o Prawach Dziecka.